

Miljödepartementet

Rättssekretariatet, Naturskydd och
prövningssystem

Er referens/dnr: M2020/00660/R

Sänt per epost:

m.remissvar@regeringskansliet.se

anna-karin.rosman@regeringskansliet.se

Stockholm, den 25 juni 2020

**Remissvar angående förslag gällande förbud mot användning av
växtskyddsmedel inom vissa områden och miljösanktionsavgift för
överträdelse av förbuden (Dnr. M2020/00660/R)**

O. Kavli AB, här efter "Kavli", har beretts tillfälle att avge yttrande över rubricerad promemoria och lämnar nedan synpunkter på förslaget.

Kavli är ett livsmedelsbolag med verksamhet i Norge, Finland, Sverige och England. Kavli innehar för närvarande ett flertal växtskyddsmedelsgodkännanden i Sverige för olika ogräsbekämpningsmedel. Medlen innehåller det EU-godkända verksamma ämnet ättiksyra och är avsedda för såväl professionell- som privat användning.

BAKGRUND TILL FÖRSLAGET

Förslaget i promemorian avser ändring av den svenska bekämpningsmedelsförordningen (SFS 2014:425) och syftar till att genomföra ett generellt förbud för all användning av växtskyddsmedel på tomtmark, skolgårdar, lekplatser, parker och trädgårdar dit allmänheten har tillträde, inom koloniträdgårdsområden och i växthus som inte används yrkesmässigt samt på krukväxter i hemmiljö. Dessutom innebär förslaget att den idag gällande tillståndsplikten för yrkesmässig användning av växtskyddsmedel förbjuds för yrkesmässig användning på skolgårdar, lekplatser, tomtmark för flerfamiljshus samt i parker och trädgårdar dit allmänheter har tillträde.

I korthet innebär förslaget ytterligare begränsning av nuvarande lagstiftning genom att utvidga förbudet till att även omfatta privat användning av växtskyddsmedel som idag inte kräver särskilda tillstånd. Förbudet gäller därmed användningen av alla kemiska produkter som används för bekämpningsändamål.

Därtill föreslås i promemorian att en kraftig miljösanktionsavgift om 5 000 kronor ska utgå om växtskyddsmedel används på ett område som omfattas av det föreslagna förbudet.

I promemorians konsekvensutredning anges att syftet med förslaget är att minimera användningen av framför allt kemiska växtskyddsmedel på rubricerade platser och därmed minska riskerna för människors hälsa och miljön.

Förslaget grundar sig på Kemikalieinspektionens rapport, "Begränsning av icke yrkesmässig användning av kemiska växtskyddsmedel i Sverige", rapport 4/17, dnr M2017/01318/Ke.¹

Kavli avstyrker förslaget i sin helhet av de skäl som redogörs nedan.

INSTÄLLNING

Allmänna utgångspunkter

Tre fjärdedelar av alla bekämpningsmedel i Sverige används i industrin. Det är framförallt träimpregneringsmedel – som ensamma utgör ca. 70 % av industrins förbrukning – och slem-bekämpningsmedel som används i pappersindustrin. För de areella näringarna (jordbruk, skogsbruk, frukt- och trädgårdsindustrin) är det framför allt skillnader i växtodlings- och väderbetingelser samt förekomsten av skadegörare som avgör behovet av växtskyddsmedel.²

Under år 2018 har försäljningen av växtskyddsmedel (svampmedel, ogräsmedel, avskräckningsmedel samt insektsmedel förutom myggmedel) godkända för privat användning (dvs. behörighetsklass 3) minskat med 168,5 ton jämfört med år 2017.³

Ogräsmedel stod för ca 19% av den totala bekämpningsmedelsanvändningen i Sverige år 2018. Antalet verksamma ämnen inom ogräsmedelskategorin uppgick 2018 till 56 ämnen, varvid endast 22 verksamma ämnen ingick i godkända växtskyddsmedel för privat bruk. Bland större förändringar i försäljningen av enskilda verksamma ämnen står glyfosat och MCPA för majoriteten av ogräsmedel under år 2018.⁴

Kort om ättiksyra

Ättiksyra är en av de mest vanliga kemikalierna inom flera branschsektorer. En stor del av ättiksyran som produceras används till framställning av vinylacetat som används till polymer, och estrar som etylacetat som används som lösningsmedel i målarfärger.

Ättiksyra används också för tillverkning av ättiksyraanhydrid som sedan kan användas till tillverkning av celluloacetat (som används till tyg, film med mera) och acetylsalicylsyra (som bland annat ingår i aspirin). Ättiksyraanhydrid bildar med morfin narkotikaprodukten och läkemedlet heroin.

¹ <https://www.kemi.se/global/rapporter/2017/rapport-4-17-begransning-av-icke-yrkesmassig-anvandning-av-vaxtskyddsmedel.pdf>.

² Försålda kvantiteter av bekämpningsmedel 2018, Kemikalieinspektionen, https://www.kemi.se/global/statistik/bekampningsmedel/forsalda_bkm_2018.pdf.

³ Försålda kvantiteter av bekämpningsmedel 2018, Kemikalieinspektionen, se not 2.

⁴ Försålda kvantiteter av bekämpningsmedel 2018, Kemikalieinspektionen, se not 2.

Som växtskyddsmedel är ättiksyra en traditionell och välkänd metod för ogräsbekämpning. Registrering av ättiksyra som växtskyddsmedel genomfördes för första gången år 1995 på initiativ från Kemikalieinspektionen i syfte att förhindra den okontrollerade konsumentanvändningen av ättiksyra i Sverige. Idag använder konsumenter sig av ättiksyra under kontrollerade och riskbedömda förhållanden. De får även adekvat information om säker användning

Konsumenter skiljer generellt inte produkten "vinäger" innehållande 7 – 10 % ättiksyra från livsmedelsprodukten "Ättika" innehållande 12 % ättiksyra. Båda dessa produkter är vanliga hushållslivsmedel eller används som livsmedelstillsatser (E260) utan mängdbegränsning.⁵

Under år 2018 minskade även användningen av ättiksyra som ogräsbekämpningsmedel med totalt 27,8 ton, både för yrkesmässig såväl som privat användning.⁶

Formella fel och bristfällig rättsgrund – ger sken av en konform rättstillämpning

Förslaget om ett generellt förbud för alla verksamma ämnen i växtskyddsmedel på de aktuella platserna är inte förenlig med EU-rätten och innebär en åtgärd med motsvarande verkan som kvantitativ restriktion. Vidare saknar promemorian en tydlig och transparent beskrivning av rättsgrunden för det aktuella förslaget, eftersom konsekvensutredning hänvisar till såväl EU:s harmoniserade området som det icke-harmoniserade området, samt det svenska miljö kvalitetsmålet *Giffri miljö*.

EU-reglerna för bekämpningsmedel har bl.a. artikel 114 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (FEUF) som rättslig grund. Detta innebär att kraven är harmoniserade och att enskilda medlemsstater i princip varken får tillämpa strängare eller lindrigare krav. Det finns dock ett visst utrymme för nationella regler, dock är detta handlingsutrymme kraftigt begränsad i växtskyddsmedelsförordning (EG) nr. 1107/2009.

I undantagsfall får medlemsstaterna möjlighet att anta nationell lagstiftning inom EU:s såväl harmoniserade som icke-harmoniserade områdena för att skydda människors hälsa eller miljön. Bedömningen ska bygga på en analys som bl.a. innefattar en avvägning av de nationella insatsernas negativa effekter för svenska företags konkurrenskraft, den inre marknadens funktion och nyttan av insatserna för människors hälsa eller miljön.⁷

EU:s direktiv 2009/128/EG om hållbar användning av bekämpningsmedel som kompletterar växtskyddsmedelsförordningen har artikel 192 i FEUF som rättslig grund och utgör ett "minimidirektiv". Detta innebär att medlemsstaterna har möjlighet att tillämpa strängare regler än minimidirektivet. Dock även i detta fall begränsas medlemsstaternas nationella handlingsutrymme av att åtgärden måste vara förenlig med såväl fördraget som sekundärrätten.

⁵ <https://www.livsmedelsverket.se/livsmedel-och-innehall/tillsatser-e-nummer/sok-e-nummer/e-260---attiksyra>.

⁶ Försälda kvantiteter av bekämpningsmedel 2018, Kemikalieinspektionen, se not 2.

⁷ Se prop. 2013/14:39, s. 22.

Detta kommer särskilt i uttryck bl.a. i skäl 3 till direktivet 2009/128/EG. Däri fastslås att *"De åtgärder som föreskrivs i detta direktiv bör komplettera och inte påverka åtgärder enligt annan gemenskapslagstiftning som har samband härmed, särskilt... Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009..."*

Av förarbetena till miljöbalken framgår att fastställda miljömål endast ger ledning vid tillämpningen av miljöbalken avseende bedömningen vad en hållbar utveckling innebär. Miljökvalitetsmålen ses som en precisering av miljöbalkens mål i ett visst avseende och ger ledning till vilka krav som bör ställas eller åtgärder som får genomföras.⁸ Det svenska miljökvalitetsmålet *Giftfri miljö* och därtill hänförliga handlingsplan innehåller endast riktlinjer för regeringens kemikaliepolitiska arbete och saknar rättsverkan i förhållande till prövningen av frågan om ett förbud för all privat användning av växtskyddsmedel.⁹ Att grunda det generella förbudet enbart på miljöpolitiska målsättningar rubbar såväl förutsebarheten i rättstillämpningen som proportionaliteten i förbudsåtgärden.

Inte heller kan förslaget motiveras genom hänvisning till varken artikel 12 i EU:s minimidirektiv 2009/128/EG om hållbar användning av bekämpningsmedel eller till bestämmelserna i växtskyddsmedelsförordningen om Sveriges rätt att förena produktgodkännanden med villkor om användning. Detta följer av att såväl minimidirektivet som växtskyddsmedelsförordningen föreskriver att förbud mot privat användning i särskilda områden eller vid prövning att förena produktgodkännanden med lämpliga användningsvillkor förutsätter att förbudet motiveras i ljuset av relevanta riskbedömningar i det enskilda fallet.

Ett generellt förbud för all användning av bekämpningsmedel på en plats kan enbart motiveras genom en bedömning av de reella riskerna med den privata användningen av bekämpningsmedel. Den exponeringsbedömning som ska göras vid utvärdering av bekämpningsmedlen ska ske utifrån den form i vilken medlet saluförs, användningsmetod och dosering och de kriterier som ställs upp i växtskyddsmedelsförordningen. Riskbedömningen ska vidare bygga på tillgängliga och kvalitativa vetenskapliga underlag samt genomföras på ett självständigt, objektivt och öppet sätt.

Promemorian saknar en grundlig analys av frågan huruvida medlemsstaten Sverige genom hänvisning till stadganden i minimidirektivet om hållbar bekämpningsmedelsanvändning, men i strid med den harmoniserande växtskyddsmedelsförordningen, kan anta nationella förbud eller begränsningar som utgör handelshinder och som effektivt utesluter all handel med vissa bekämpningsmedel i Sverige.

Förslaget står i konflikt mot växtskyddsmedelsförordningen

Förslagets överensstämmelse med EU:s harmoniserade Växtskyddsmedelsförordningen motiveras genom en hänvisning till medlemsstaternas rätt att efter en genomförd riskbedömning förena

⁸ Se prop. 1997/98:45, del 2, s. 8.

⁹ Jfr. Mark- och miljööverdomstolens dom av den 11 juni 2020 i mål M11730-18.

växtskyddsmedelsgodkännandet (inbegripet beslut om att ömsesidigt godkänna andra medlemsstaters godkännande) med villkor för användning. Förslaget redogör dock inte för effekterna av förslaget på parallellhandel av växtskyddsmedel mellan medlemsstaterna, vilket i sig omfattas av det harmoniserade området.

Enligt promemorian får en medlemsstat till vilken en ansökan om ömsesidigt erkännande lämnats in, vid behov med hänsyn till förhållandena på dess territorium, godkänna det berörda växtskyddsmedlet på samma villkor som referensmedlemsstaten som godkänt växtskyddsmedlet. Medlemsstaten får dock *"införa egna villkor i fråga om riskreducerande åtgärder som härrör från specifika användningsvillkor och som inte framgår av slutsatserna i den bedömning som den prövande medlemsstaten kommit fram till"*.¹⁰

Vidare hänvisar promemorian till medlemsstaternas rätt enligt växtskyddsmedelsförordningen att återkalla eller ändra villkoren i produktgodkännanden.

Ovanstående analys av förslagets konformitet med bestämmelserna i Växtskyddsmedelsförordningen är felaktig och är en inkorrekt tillämpning av EU-rätten av följande skäl.

Ett villkor i ett beslut som fattats med stöd av Växtskyddsmedelsförordningen måste utformas i överrensstämmelse med kraven i förordningen. För att förena ett produktgodkännande med villkor avseende begränsning av privat bruk måste riskbedömningen av växtskyddsmedlet enligt utvärderingsprinciperna i bilaga 6 till förordningen visa att det föreligger oacceptabel risk för den avsedda användarkategorin.

Ett växtskyddsmedelsgodkännande (inbegripet ömsesidigt erkännande) får endast genom villkor begränsa handeln eller användningen av medlet i en medlemsstat om riskbedömningen av växtskyddsmedlet visar ett reellt behov av riskminskningsåtgärder i det enskilda fallet eller genom att det föreligger sådana nationella jordbruks- och miljöförhållanden samt klimatförhållanden som motiverar att växtskyddsmedlet inte kan godkännas på samma villkor som i andra medlemsstater.

Ovanstående ger uttryck för motsvarande principer som i artikel 36 FEUF och innebär att villkoret måste sakligt motiveras i det enskilda fallet för att minska riskerna för hälsa och miljö samt att restriktionen står i proportion till det uppsatta målet.¹¹

Det är anmärkningsvärt att, såsom det föreslås i promemorian, föreslå att den harmoniserade individuella prövningen av varje enskilt växtskyddsmedel kan ersättas med ett generellt förbud med antagandet att alla verksamma ämnen i växtskyddsmedel potentiellt utgör en risk vid privat användning. Ett sådant tillvägagångssätt kan inte ens motiveras genom hänvisning till försiktighetsprincipen.

¹⁰ Se promemorian, sid 11 – 12.

¹¹ Jfr. europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/515 av den 19 mars 2019 om ömsesidigt erkännande av varor som är lagligen saluförda i en annan medlemsstat och om upphävande av förordning (EG) nr 764/2008.

I sammanhanget bör det särskilt noteras att försiktighetsprincipen enligt EU-domstolens praxis endast får tillämpas när det föreligger en reell risk, särskilt för hälsa eller miljön. Försiktighetsprincipen får inte tillämpas på rent hypotetiska och icke-vetenskapligt belagda antaganden som ännu inte har fullt kunnat bevisas (jfr. punkten 146 i EU-domstolens mål T-13/99, Pfizer Animal Health SA).¹²

Rättsläget kan inte uppfatta på annat vis än att förslaget utformats i strid med EU:s harmoniserade Växtskyddsmedelsförordning, särskilt med avseende på bestämmelserna om ömsesidigt erkännande av godkännanden och parallellhandel i förordningen.

Förslaget står i konflikt mot EU:s direktiv 2009/128/EG -

Som det framgår ovan är ett av de centrala argumenten i förslaget för en begränsning av bekämpningsmedel för privatbruk genomförandet av EU:s strategi om hållbar bekämpningsmedelsanvändning (direktiv 2009/128/EG).

Förslaget bygger delvis på artikel 12 i direktiv 2009/128/EG som fastställer att medlemsstaterna med beaktande av resultaten av relevanta riskbedömningar får se till att minimera eller förbjuda användningen av bekämpningsmedel i vissa särskilda områden, vidta lämpliga riskhanteringsåtgärder eller i första hand överväga användningen av växtskyddsmedel med låg risk i sådana särskilda områden.

Notera särskilt att bestämmelsen ställer krav på "*lämplighet*" och "*proportionalitet*" för vald riskhanteringsåtgärd. Bestämmelsen måste givetvis även tolkas och tillämpas i ljuset av gällande lag och rättspraxis (jfr. artikel 193 FEUF).

Rapporten hänvisar till och redogör för ett flertal historiska försök med att införa motsvarande nationella åtgärder i syfte att begränsa privatbruk av bekämpningsmedel, (avsnitt 2.4 i Kemikalieinspektionens rapport 4/17). Redogörelsen är dock ofullständig och saknar hänvisning till central praxis som har direkt inverkan på tolkningen och tillämpningen av artikel 12 i direktiv 2009/128/EG.

Frågan om rätten till användarvillkor och begränsning med hänvisning till integrerad bekämpning prövades av regeringsrätten i mål RA 2005 ref. 2 som gällde ett allmänt begränsningsvillkor för privatbruk av samtliga växtskyddsmedel som innehöll det verksamma ämnet glyfosat.

I detta mål bedömde regeringsrätten att beslut om användningsvillkor får fattas efter en individuell riskprövning av berörda bekämpningsmedel och får inte utgå från en generell uppfattning om risker från Kemikalieinspektionens sida.

Vidare bedömde regeringsrätten att motsvarande produkter marknadsförs till konsumenterna i andra medlemsstater och att ett nationellt beslut om att begränsa konsumentanvändningen av ett medel innebär ett handelshinder för handeln med

¹² Jämför även EU-domstolsmålen T-392/02, Solvay Pharmaceuticals BV, punkterna 129 och 130, C-442/14, Bayer Crop Sciences SA-NA, punkterna 77 to 80, och C-192/01, Kungariket Danmark mot EU-kommissionen, punkterna 49 – 51.

växtskyddsmedel som EU:s regler om godkännande avser att undanröja, (se bl.a. artikel 1.3 i förordning (EG) 1107/2009 om utsläppande av växtskyddsmedel).

Slutligen uttalade regeringsrätten att stadganden i dåvarande direktiv 91/414/EEG om godkännande av växtskyddsmedel om hänsynstagande till principen om integrerad bekämpning inte kan läggas till grund för åtgärder som i praktiken helt utesluter handel med aktuella konsumentprodukter i Sverige.

Det är onekligen korrekt att regelverken om integrerad bekämpning och godkännande av växtskyddsmedel sedermera har reviderats och uppdaterats. Regeringsrättens slutsatser och bedömning är dock fortfarande aktuell och relevant för tillämpningen av det aktuella förslaget.

Det bör särskilt understrykas att Rapportens motiv att begränsa samtliga ättiksyra-baserade växtskyddsmedel grundar sig på en teoretisk risk för hud- och ögonirritation hos konsumenter och inte en reell hälso- eller miljörisk¹³ för särskilt utsatta områden enligt artikel 12 i direktiv 2009/128/EG. Denna konsumentrisk torde förbli densamma oavsett om medlet används av en konsument i Sverige eller av en konsument i en annan medlemsstat.

Därför är det uppenbart att ett allmänt förbud eller en begränsning av samtliga bekämpningsmedel varken är en lämplig eller proportionerlig riskhanteringsåtgärd, samt att varje användningsförbud eller -begränsning måste beslutas efter en individuell riskprövning av berörda bekämpningsmedel.

Bristande kausalitet mellan riskerna med växtskyddsmedel och det generella förbudet

Förslaget i promemorian saknar en saklig beskrivning över vilka faktiska hälso- eller miljöproblem som är förknippade med den privata användningen av varje enskilt växtskyddsmedel och verksamt ämne.

Kemikalieinspektionen i sin rapport, som ligger till grund till förslaget, presenterar och motiverar behovet av en begränsning genom följande problembeskrivning nedan:¹⁴

"Växtskyddsmedel som är tillgängliga för privatpersoner kan på grund av sina egenskaper innebära risker för hälsa och miljö. En orsak till att risker uppstår är att privatpersoner saknar kunskap om växtskyddsmedel och hur de bör hanteras. En felaktig hantering kan innebära risker för hälsa och miljö bland annat genom förorening av yt- och grundvatten, att barn och husdjur förgiftas och att användare drabbas av hud- och ögonirritation."

Ovan problembeskrivning redogör för en spekulativ och artificiell kausalitet mellan bekämpningsmedlens faroegenskaper och en potentiell risk¹⁵ för att konsumenter använder medlen i strid med angivna användningsinstruktioner i produktens märkning och/eller säkerhetsdatablad. En sådan fiktiv kausalitet kan knappast motivera införandet av ett totalt förbud.

¹³ Se sid. 19 andra stycket i promemorian.

¹⁴ Se avsnitt 4.1 i Kemikalieinspektionens rapport 4/17, sid. 35., se not 1.

¹⁵ Jfr. med motiveringen i promemorian, sid. 19, se not 10.

I sammanhanget ska det understrykas att eventuella användarrisker eller risker för oacceptabel konsumentexponering utgör en grundpelare i riskbedömningen av såväl det verksamma ämnet som det enskilda växtskyddsmedlet enligt artikel 29 i växtskyddsmedelsförordningen.

Sammanfattningsvis följer det av såväl EU-rätten som grundläggande principerna om proportionalitet och icke-diskriminering att växtskyddsmedlens lämplighet för privat bruk ska bedömas från fall till fall och utifrån växtskyddsmedlets risker vid användning.

Bristfällig riskkarakterisering av växtskyddsmedel och verksamma ämnen – ger en felaktig verklighetsbild

Förslaget granskar verksamma ämnena i bekämpningsmedel gruppvis utan att redogöra för tillämpade grupperingskriterier för de olika verksamma ämnena. Enligt EU-kommissionens direktiv avseende harmoniserade riskindikatorer¹⁶ får verksamma ämnen i växtskyddsmedel grupperas vid tillämpningen av direktiv 2009/128/EG utifrån vissa fastställda kriterier i syfte att återspegla den relativa risken vid användning av växtskyddsmedel som innehåller olika kategorier av verksamma ämnen. En sådan riskkategorisering saknas helt i såväl förslaget som i Kemikalieinspektionens rapport 4/17.

Som skäl för förslaget anges istället att förbudet leder till minskad risk för människors hälsa, minskad risk för förorening av yt- och grundvatten och minskad risk för insekter, fåglar och däggdjur.

En förutsättning för att påståendena inte ska framstå som grundlösa krävs att det finns relevant underlag till stöd för påståendena. Emellertid framgår inga sådana av varken promemorian eller Kemikalieinspektionens rapport 4/17. Följande påståenden för ett förbud förs fram, enligt nedan.

- *Minskad risk för människors hälsa:*

De skäl som anges i detta avsnitt är synnerligen generella och torde kunna gälla många hälsorisker – kemiska eller andra, i vårt samhälle. Kemiska växtskyddsmedel beskrivs därför också som en potentiell hälsorisk. Någon närmare utredning presenteras dock inte.

- *Minskad risk för förorening av yt- och grundvatten:*

Idag är endast ett fåtal växtskyddsmedel godkända för privat användning. I syfte att förbättra kunskapsläget avseende riskerna för yt- och grundvatten vid privat användning utfördes under år 2018 en studie där dagvattenprover från olika lokaler i tätbebyggda områden analyserades. I CKB rapport 2019:2 redovisas resultaten från den studien¹⁷. Av promemorian framgår att användningen av glyphosat kan leda till

¹⁶ Jfr. Kommissionens direktiv (EU) 2019/782 av den 15 maj 2019 om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/128/EG vad gäller fastställande av harmoniserade riskindikatorer.

¹⁷ https://pub.epsilon.slu.se/16257/7/_ad.slu.se_common_bibul_slub_A_kiv_AVD_Vet_Kom_Publicering_epsilon_oppetarkiv_jonsson_o_et_al_190828.pdf.

läckage till omgivande vattenmiljöer, men att de halter man finner av glyfosat eller dess nedbrytningsprodukt AMPA är långt under den bedömningsgrund som finns för glyfosat och det riktvärde som gäller för AMPA.

Några andra underlag än ovan nämnda avseende exempelvis ättiksyra berörs inte i förslaget. Skälen och underlagen är synnerligen bristfälliga och kan därmed inte anges som motiv för ytterligare reglering.

- *Minskad risk för insekter, fåglar och däggdjur:*

Beträffande detta skäl saknas det helt underlag i såväl promemorian som Kemikalieinspektionens rapport 4/17. Att växtskyddsmedlen inte får vara skadliga för bin är idag ett bestämt krav för att bekämpningsmedlet överhuvudtaget kunna godkännas. Vad avser fåglar och däggdjur finns varken någon förklaring i promemorian eller någon relevans i sak.

Vidare avseende bekämpningsmedel i behörighetsklass klass 3 för icke-professionell användning i Sverige, ställer växtskyddsmedelsregelverket idag omfattande krav för godkännandet av ett växtskyddsmedel. Så länge dessa krav är uppfyllda föreligger det inte något motiverat skäl för Sverige till att ytterligare skärpa och helt förbjuda den privata användningen.

Därutöver framgår av Kemikalieinspektionens rapport 4/17 att det saknas uppgifter eller information för att bedöma centrala aspekter såsom effektiviteten av tillgängliga alternativmetoder (avsnitt 4.6.1) eller konsumentnyttan vid ett förbud för privatpersoner att använda bekämpningsmedel (avsnitt 4.6.2).

Förslagets konsekvenser för enskilda – ger en felaktig bild av tillgängliga alternativa bekämpningsmetoder

Promemorian redogör för en felaktig och naiv bild av tillgängliga alternativa metoder för att ersätta kemiska växtskyddsmedel för privat bruk, (se avsnitt 9.1). Enligt promemorian kommer enskilda användare vara hänvisade till alternativa metoder för växtskydd. Promemorian hänvisar till information på Kemikalieinspektionens webbplats avseende metoder för att skydda trädgårdar mot svamp- och insektsangrepp. Det bör understrykas att det saknas motsvarande hänvisning för ogräsbekämpning.

De i promemorian rekommenderade alternativa metoder är i själva verket inga alternativa metoder för ogräsbekämpning.

Tvärtemot det i promemorian anförda argument kommet ett generellt förbud av att använda ogräsbekämpning såsom ättiksyra slå olyckligt mot både hälsan och miljön samt tvinga konsumenterna att vända sig till betydligt farligare hushållskemikalier såsom vägsalt eller kaustiksoda.

Även livsmedelsprodukter som vinäger med ett innehåll av 7 – 10% ättiksyra eller matlagningssättika med ett innehåll på 12% ättiksyra kan komma att användas av konsumenterna som ett alternativ.

Vid ett förbud skulle även användningen av termisk bekämpning (s.k. "bränning") högst sannolikt öka. Denna metod är ett samlingsnamn på metoder genom vilka höga temperaturer används för att bekämpa ogräs genom direkt upphettning med flammor, infravärme och vattenånga samt indirekt upphettning med elektricitet, mikrovågor eller annan elektromagnetisk strålning.

Flamning (eller "ogräsbränning") med gasolbrännare är helt dominerande metoden i Sverige och utförs av yrkesanvändare. Ogräsbränning med petroleumgaser exponerar användaren dels för andra farliga kemikalier såsom kolmonoxid, koldioxid eller andra särskilt farliga ämnen, dels risk för fysikaliska skador såsom brandskador.

Om regeringen på allvar vill begränsa den privata användningen av kemiska växtskyddsmedel ska här ske en uppdelning av växtskyddsmedel och verksamma ämnen utifrån kunskap om ämnens farliga egenskaper och en objektiv riskbedömning av riskerna kopplade till den privata användningen av enskilda växtskyddsmedel och verksamma ämnen.

Exempelvis på verksamma ämnen vars användning skulle kunna härledas till professionell användning är glyfosater och MCPA. Däremot finns det varken tillförlitlig vetenskaplig grund eller annan hälso- eller miljöskäl som skulle motivera proportionaliteten av att förbjuda den privata användningen av växtskyddsmedel som innehåller verksamma ämnen såsom pelargon- och ättiksyra med hänvisning till en teoretisk risk för fysikaliska faror såsom frätskada eller ögonirritation.

En genomgång av Giftinformationscentralens årsrapporter¹⁸ visar tydligt att de vanligaste tillbudena med kemikalier/kemiska produkter avser hushållskemikalier och rengöringsmedel.¹⁹ Förgiftningsfall kopplade till bekämpningsmedel är kraftigt underrepresenterade och de vanligaste förgiftningsfallen härrör insekts-, råttgift och myggmedel. Det torde därmed vara korrekt att tillbud avseende den privata användningen av växtskyddsmedel som innehåller ättiksyra i koncentrationer under 12% knappast kan utgöra en sådan hälso- eller miljörisk som skulle motivera ett generellt förbud enligt förslaget.

Sammanfattningsvis utgör avsaknaden av tillförlitligt vetenskapligt underlag, inkluderande en objektiv och seriös fara- och riskjämförelse mellan de olika föreslagna alternativa metoderna och de bekämpningsmedel som omfattas av begränsningen en allvarlig brist i promemorian.

Åsidosättandet av överklaganderätten

Enligt nuvarande lagstiftning har godkännandehavare rätt till rättslig prövning i domstol när behörig myndighet fattar beslut om att förena ett växtskyddsmedelsgodkännande med villkor som begränsar privat bruk. Om begränsningen däremot införs genom ett generellt förbud berövas godkännandehavarna rätten att överklaga till domstol.

¹⁸ Se bl.a. <https://giftinformation.se/globalassets/publikationer/arsrapport-20192.pdf>.

¹⁹ Se sid. 18 Giftinformationscentralens årsrapport 2019, se not 13.

En normprövning enligt 11 kap. 14 § och 12 kap. 10 § regeringsformen innebär inte att en föreskrift, såsom förslaget i promemorian, blir "ogiltig" eller "utan rättsverkan", utan endast att domstolen eller myndigheterna inte ska tillämpa föreskriften i det enskilda och aktuella fallet.

Godkännandehavarna saknar därmed effektiva rättsmedel i Sverige för att utmana legaliteten av nationella lagar, förordningar och föreskrifter.

* * * * *